

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กลยุทธ์ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสระบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในรูปของการพรรณนาวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างวิจัยดังกล่าว ได้แบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 2 กลยุทธ์ ดังนี้

1.1 กลยุทธ์ที่เป็นทางการ หมายถึงกลยุทธ์หรือวิธีการหาเสียงที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมหรือจริยธรรมของกฎหมายบ้านเมือง หรือการใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่เป็นทางการ คือการใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงที่เป็นไปอย่างชัดเจน และผู้สมัครรับเลือกตั้งจะกำหนดเป็นหลักฐานในการแจ้งยอดรวมการใช้จ่ายเมื่อต้องแจ้งต่อทางการตามที่กฎหมายกำหนด ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ที่สำคัญได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การปราศรัย การลงข้อความในสื่อมวลชน ค่าใช้จ่ายในการอำนวยความสะดวก เช่น ค่าพาหนะ ค่าขนส่ง เบี้ยเลี้ยง อาสาสมัคร เป็นต้น อันได้แก่

1.1.1 แผ่นป้ายคัทเอ้าท์ ขนาด 1 แผ่น /มากกว่า

1.1.2 การปราศรัยโดย กกต.หรือตัวเอง สำรวจปัญหาความต้องการและการเดินเคาะประตูบ้าน

1.1.3 บัตรแนะนำตัวเองหรือโบชัวร์หรือ แผ่นพับหรือใบปลิว

1.1.4 รถโฆษณาหรือรถแห่

1.1.5 ให้ความรู้ทางการเมืองการปกครองและกฎหมาย

1.1.1 แผ่นป้ายคัทเอ้าท์ ขนาด 1 แผ่นหรือมากกว่า ป้ายคัทเอ้าท์ ขนาด 1 แผ่นหรือมากกว่ากระดาษอัด โดยมีชื่อ รูปถ่ายผู้สมัครหรือบุคคลสำคัญ หมายเลขผู้สมัคร รูปถ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัคร แผ่นป้ายคัทเอ้าท์ หรือแผ่นป้ายฟิวเจอร์บอร์ด ขนาด 130 x 245 cm

กลยุทธ์ในด้านนี้ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา แต่ละคนมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ผู้สมัครที่มีความพร้อมมาก จะใช้คัทเอ้าท์จำนวนมาก และนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อจูงใจประชาชนได้มาก ส่วนผู้สมัครที่มีงบประมาณหาเสียงจำกัดหรือกลัวจะผิดกฎหมายจะใช้แผ่นป้ายคัทเอ้าท์จำนวนน้อย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า นายจรัส จึงยิ่งเรืองรุ่ง ใช้กลยุทธ์ด้านนี้

มาก คือทั้งจำนวนและการเปลี่ยนแปลงข้อความหลายข้อความ จึงทำให้มีความพร้อมที่มีมากและแตกต่างจากผู้สมัครคนอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“กลยุทธ์ของผม ก็คือ ครั้งแรกผมก็ขึ้นคัทเค้าท์ ว่าใคร คือจรัล...นะครับ ตั้งคำถามให้ ๆ ประชาชนสนใจเรา แล้วผมจะมี อีกประมาณสองอาทิตย์ ผมจะมีคำตอบว่าใคร คือจรัล แล้วขั้นตอนที่สามนี้ เราใช้กลยุทธ์ ในการหาเสียง ทางเคเบิลทีวี แล้วผมถามตอบ ว่าใคร คือจรัล แล้วอีกประมาณสักสองอาทิตย์นี้ เราพยายามสร้างกระแสไว้ ให้ทุกคนในเมืองนี้ ตั้งคำถาม แล้วเขาก็จะเป็นผู้ตอบ บางคน ก็เป็นผู้ตอบ ถามตอบกันเอง ว่าจรัลนี้ มันเป็นใคร มาจากไหน แล้วก็บางคนก็พูดว่า ก็ตัวมันเอง มันไม่รู้ แล้วเราจะรู้จักคุณได้อย่างไร ก็เป็นกลยุทธ์ในการหาแนะนำตัว (จรัล จึ้งยิ่งเรื่องรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ป้ายกระดาดผมมีสองแผ่น ครับเอาติดข้างรถ ไม่มีข้อความ มีภาพ มีวันเลือกตั้ง ไม่มีคำสโลแกน ไม่มี ๆ เพราะว่า สว. ไม่มีการหาเสียง เพียงแนะนำตัวใช่ไหม หาเสียงไม่ได้ ป้ายหนึ่งป้ายละ พันกว่าบาท ก็ กกด. กำหนดให้มีค่าใช้จ่ายไม่เกินสองล้านครับ” (วินัย มีศรี, 3 ต.ค.: 2553)

“ผมก็ลองดูซิ คิดว่าค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโปสเตอร์ ค่าแผ่นพับ อะไรนี้ พอไหวไม่ แต่ปกติมันไม่ไหว ไม่พอ งบประมาณของผม พอไปหาเสียงเข้า มันไม่พอ ยังมีเรื่องอื่น ๆ อีก (วิรพณ ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7ต.ค.: 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือห้วคณะแน พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา คือถ้าทำงานให้กับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมมาก ก็เสนอแนะความคิดเห็นได้มาก และทำได้อย่างกว้างขวาง ส่วนถ้าทำงานกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมน้อยกว่า ก็ควรใช้ยุทธวิธีอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ก็ผมคิดว่าวิธีการหาเสียงของผม ก็ที่แนะนำท่าน จรัล ไป คือการเข้าไปใกล้ชิดชุมชน เข้าไปให้ใกล้ชิดกับประชาชน แล้วก็สื่อสารถึงหน้าที่ของ สว. แล้วก็ความตั้งใจของท่าน แล้วเจตนารมณ์ แล้วก็วิสัยทัศน์ของท่าน เป็นวิธีการหาเสียงที่สำคัญที่สุด ให้ถือเป็นการเหมือนพูดคุยกับคน ให้รับทราบปากต่อปากนะครับ เหมือน Two way Communications คิดว่าวิธีการนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด.” (ธีรรัตน์ จึ้งยิ่งเรื่องรุ่ง, 7ต.ค.: 2553)

“วิธีการหาเสียงของอาจารย์วินัย ก็คือการแนะนำตัว ที่ ๆ แต่ละอำเภอเขาจะจัดเวทีแนะนำตัว นั้นแหละ ที่ทำพวกคนที่ใช่ครูรู้จักเรามาก่อนแล้วนี่ มาฟังแล้ว เขา ก็พูดว่า “คนนี้ดูดีนะ พูดอะไรน่าฟัง พูดหลายครั้งนะค่ะ ไปตามอำเภอต่าง ๆ” (สุคติ มีศรี, 5 ต.ค. 2553)

“ผู้สมัครไม่สามารถหาเสียงได้ พอแล้วนะ เขาห้าม สว. หาเสียงครับ” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค. 2553)

“มีแนแผ่นป้ายคักเอ้าท์ มีเบอร์อะไรบ้าง จำไม่ได้แล้ว มันทานมาแล้ว พี่ไม่เคยจำ เรื่องที่จบไปเลย ไม่เคยจำ การปราศรัยหาเสียง ใช้วิธีการจับฉลากกัน มีกติกา กัน คนหนึ่ง คือ แล้วแต่คนมากคนน้อย แล้วแต่ แล้วก็มีมาจับฉลากกัน อาจจะเห็นว่า ก็นั่นเอง ประมาณนี้ จับฉลากกัน คือคนมาก เขาตกลงกันว่า เหนือนี้เห็นว่า ก็น่าจัดการไป ไม่ใช่ว่า ไม่ต้องมี ไม่ต้องไปกำหนดแน่นอน ” (สุนันท์ จำริญพานิชกุล, 16 ส.ค. 2554)

1.1.2 การปราศรัย การสำรวจปัญหาความต้องการและการเดินเคาะประตูบ้าน การปราศรัย คือการจัดสถานที่หาเสียงหรือเวทีหาเสียง นอกจากที่สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะจัดให้แล้ว ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองจะจัดเองโดยขออนุญาตเจ้าของสถานที่และเสียค่าใช้จ่ายเอง สามารถกระทำได้ การใช้เครื่องขยายเสียงพูดปราศรัยตามถนน ตลาด วัด โรงเรียน นั่งในรถยนต์ ยืนข้างรถยนต์ หรือขบวนรถยนต์แล้วโฆษณาด้วยเครื่องขยายเสียง สามารถกระทำได้ การสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชน คือในเขตลงคะแนนเลือกตั้งของตน ว่ามีความต้องการหรือมีปัญหาความเดือดร้อนอะไรบ้าง แล้วนำข้อมูลหรือปัญหาความต้องการเหล่านั้นมาจัดกระทำให้เป็นระบบระเบียบมาสู่การวิเคราะห์ แล้วนำเสนอเป็นนโยบายแก้ไขปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงต่อไป ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของปัญหาหรือความต้องการนั้น ๆ การเดินเคาะประตูบ้าน คือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เข้าไปใกล้ชิดหรือพบปะพูดคุยกับประชาชนโดยตรงถึงบ้านหรือสถานที่ประกอบการ เพื่อรับฟังปัญหาโดยตรงจากประชาชน เป็นการสร้างภาพลักษณ์และสร้างคะแนนนิยมแก่ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยมุ่งแสดงให้เห็นให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นว่า บุคคลผู้นั้นมีความใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชน และเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงและรับรู้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง

กลยุทธ์ในด้านนี้ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา แต่ละคนมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ผู้สมัครที่มีความพร้อมมาก จะใช้การปราศรัยการสำรวจปัญหาความต้องการ และการเดินเคาะประตูบ้านจำนวนมากทั้งการจัดเวทีโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือโดยผู้สมัครเอง และนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อจูงใจประชาชนได้มาก ส่วนผู้สมัครที่มีงบประมาณหาเสียงจำกัดหรือกลัวจะผิดกฎหมายจะใช้การปราศรัยจำนวนน้อย ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“การจัดเวทีปราศรัยของ กกต. จังหวัดสระบุรี ก็เป็นสิ่งที่ดี ที่ทำให้ผู้สมัคร สว. และประชาชนได้รู้จักกันคุ้นหน้ากันหน่อย จะไปปราศรัยหาเสียงตามที่ทาง กกต. จัดเวทีให้ ก็จะกำหนดให้อำเภอละ 1 ครั้ง ๆ ประมาณ 5 ชั่วโมง ประมาณ คนละ 20 นาที รวม 13 ครั้ง ผมก็ไปปราศรัยทุกครั้งทุกอำเภอ ตามที่ กกต. จัดให้..ครับ” “ไม่ได้มีการสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนเลยครับ” (นายจรัส จิ้งยั้งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“คือถ้า กกด. นี้ สนับสนุนหรือจัดให้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ได้พบประชาชน หรือได้พูดคุย ส่วนมากแล้ว ผมคิดว่าจะได้ผู้สมัครที่ดีด้วย เพราะว่าการพูดจา แนะนำตัว ให้ความรู้ เขาก็จะพูดสว่างเยอะ มีความสำคัญมาก ๆ เลย ถ้าเรามีพวกนี้ ก็ไม่มีคนรู้จัก เวลาไปแนะนำตัวที่ อำเภอผมก็ไป ผมไปทุกครั้ง ผมไม่มีเลยครับ ไม่มีการสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนใด ๆ เลย เพราะว่าสมัครไปคิดว่าลองเสนอตัวดู เรามีคุณสมบัติเช่นนี้ เท่านั้น ไม่ได้ทำอะไรเลย พิมพ์บัตรมา ก็ยังไม่ได้แจกเลย” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ตามที่ทาง กกด. จัดเวทีให้ ผมก็ไปทุกครั้ง ๆ บางครั้ง กกด. จัดสำเร็จบ้างและไม่สำเร็จบ้าง อย่างที่อำเภอมวกเหล็ก ไม่สำเร็จ เพราะว่าไม่มีคนมาฟัง ให้เวลาพูดผมจำไม่ได้แน่นอน ประมาณ 15 – 20 นาที เราก็จะพูดอะไรล่ะ แนะนำตัว ชื่อตัวเองขอทบทวนหมดเวลาแล้ว การแสดงความคิดเห็นระดับชาตินี้ มันต้องพูดเป็นชั่วโมง เป็นชั่วโมง ๆ ไล่ไปเป็นกระทรวง ๆ เลย แล้วให้เวลา 10 นาที นั่งรถไฟไป แม่ตั่งเป็นชั่วโมง 15 นาทีพูดอะไร แล้วก็ปราม ๆ ไว้ อย่าไปหาเสียง เดินหาเสียง ก็เลิกกัน สมัครนี้หาเสียง นี่วิธีการหาเสียงที่ดีที่สุด วิธีการส่วนตัว ก็คือเข้าถึงประชาชน ทุกวัน เดินเคาะประตูบ้าน ติดป้าย ทุกวัน ไม่ได้หลับได้นอน นี่สำรวจปัญหาความต้องการ เขาบอกว่าไม่ใช่หน้าที่ของ สว. นะ มันเป็นหน้าที่ของ สส. สว. คอยกำกับดูแล สส. ก็น่าจะทำได้ แต่มักจะถูกเจ้าหน้าที่ กกด. นะ บอกว่าไม่ใช่หน้าที่ของ สว. คือ สว. ต้องรู้หน้าที่ของ สว. หน้าที่ของ สว. หน้าที่ของข้าราชการ ใช่ไหม ต้องมีความรู้กว้างขวาง แล้วก็สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ๆ มาบอก เราก็ไปดู ถนนได้อย่างไรไม่รู้” (วิรพณ ปุณณภูมิ พ.อ. (พิเศษ), 7 ต.ค. : 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวหน้างาน พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา คือถ้าทำงานให้กับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมมาก ก็เสนอแนะความคิดเห็นได้มาก และทำได้อย่างกว้างขวาง ส่วนถ้าทำงานกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมน้อยกว่า ก็ควรใช้ยุทธวิธีอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ก็ผมคิดว่าวิธีการหาเสียงของผม ก็ที่แนะนำท่าน จรัล ไป คือการเข้าไปใกล้ชิดชุมชน เข้าไปให้ใกล้ชิดกับประชาชน แล้วก็สื่อสารถึงหน้าที่ของ สว. แล้วก็ความตั้งใจของท่าน แล้วเจตนารมณ์ แล้วก็วิสัยทัศน์ของท่าน เป็นวิธีการหาเสียงที่สำคัญที่สุด ให้ถือเป็นการเหมือนพูดคุยกับคน ให้รับทราบปากต่อปากนะครับ เหมือน Two way Communications คิดว่าวิธีการนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด คือท่านก็ได้รับทราบถึง ปฏิกริยาได้ตอบนะครับ ว่า ตรงนี้เราทำได้ไม่ดี พอควรปรับปรุงอย่างไร ก็เป็นวิธีการที่ท่านนำไปปรับปรุง พูดคุยกับพี่น้องประชาชนให้เขาเข้าใจนะครับ คิดว่าสำคัญที่สุด” (ธีรรัตน์ จึ้งยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค. 2553)

“วิธีการหาเสียงของอาจารย์วินัย ก็คือการแนะนำตัว ที่ ๆ แต่ละอำเภอเขาจะจัดเวที แนะนำตัว นั้นแหละ ที่ทำพวกคนที่ใช่ครูรู้จักเรามาก่อนแล้วนี่ มาฟังแล้ว เขา ก็พูดว่า “คนนี่ดูดีนะ พุดอะไรน่าฟัง พุดหลายครั้งนะค่ะ ไปตามอำเภอต่าง ๆ เช่น เมื่อเวลาเขาไปพุดนี้ จะมีคนชื่นชม พอสมควร เขา ๆ เก่งเรื่องพุดละ เขาเป็นผู้บริหาร เขาก็ต้องชำนาญเรื่องพุดอยู่แล้ว ถ้าคน ๆ คนนี้ ถ้าได้บริหาร ทำงาน ก็ ๆ คิดว่า คงเป็นแบบภูมิโจพอดสมควร ตั้งแต่รู้จักเขาเป็น ผ.อ. ลูกน้องเขา รักเขา ก็ ๆ เป็นหัวหน้าที่ดีรักลูกน้อง” (ผศดี มีศรี, 5 ต.ค.2553)

“ผู้สมัครไม่สามารถหาเสียงได้ พอแล้วนะ” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค.: 2553)

“ การปราศรัย ไม่ ก็ทาง กต.จัดให้ จำไม่ได้แล้ว ว่าจัดที่ที่ จำไม่ได้แล้ว มั่นนาน คือ เราเลือกตั้งบ่อยครั้ง เลือกตั้งท้องถิ่น สส. เลือกตั้งท้องถิ่น มันจำไม่ได้หรอก สว. มั่นนาน จำไม่ได้ หมดเลย ไม่ได้แล้ว มั่นนานมาแล้ว พี่ไม่เคยจำ เรื่องที่จบไปเลย ไม่เคยจำ การปราศรัยหาเสียง ใช้วิธีการจับฉลากกัน มีกติกา กัน คนหนึ่ง คือแล้วแต่คนมากคนน้อย แล้วแต่ แล้วก็มาจับฉลากกัน อาจจะห้ามที่ ที่นั้นเอง ประมาณนี้ จับฉลากกัน คือคนมาก เขาตกลงกันว่า เหนือที่นี้ที่นี้ ก็ว่า จัดการไป ไม่ใช่ว่า ไม่ต้องมี ไม่ต้องไปกำหนดแน่นอน” (สุนันท์ จำรูญพานิชกุล, 16 ต.ค.2554)

1.1.3 บัตรแนะนำตัวหรือโบชัวร์หรือแผ่นพับหรือใบปลิว คือมีลักษณะคล้ายกับแผ่น ป้ายคำที่เข้าที่แต่มีขนาดเล็กลงทำด้านกระดาดเท่ากับบัตรประจำตัวประชาชนและกระดาด A4 โดยมีชื่อนามสกุลหมายเลขประจำตัวผู้สมัคร ข้อความเล็กน้อย ใช้สำหรับแจกให้ผู้มีสิทธิลงคะแนน เลือกตั้งโดยตรง

กลยุทธ์ในด้านนี้ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา แต่ละคนมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ผู้สมัครที่มีความพร้อมมาก จะใช้บัตรแนะนำตัวหรือโบชัวร์หรือแผ่นพับหรือใบปลิว จำนวนมาก และนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อจูงใจประชาชนได้มาก ส่วนผู้สมัครที่มีงบประมาณหาเสียงจำกัดหรือ กลัวจะผิดกฎหมายจะใช้กลยุทธ์นี้น้อย ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“มีบัตรแนะนำตัว จำนวนประมาณ 100,000 ใบ ซึ่งนำไปแนะนำตัวกับประชาชน โดยทีมงานส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งก็แจกด้วยนายจรัสเอง และไปทุกอำเภอ ส่วนมากจะเป็นช่วงที่ทาง กต. จังหวัดสระบุรี จัดเวทีปราศรัยในทุก ๆ อำเภอ ซึ่งมีข้อความว่า ผมกว้างครับ แล้วก็มีการทัก สว. ว่า แต่งตั้ง คัดกรอง ตรวจสอบ ถอดถอน มีรูปนายจรัส จิ้งยี่งเรื่องรุ่ง เบอร์ 4” (จรัส จิ้งยี่งเรื่องรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ค่าพิมพ์บัตรแนะนำตัวหมื่นกว่าบาท ผมจ่ายไปประมาณนั้นแหละ ผมจำไม่ได้เลย ข้อมูลทั้งหมด ค่าใช้จ่ายผมจ่ายไปเกี่ยวกับบัตรแนะนำตัว ค่าโปสเตอร์ ขนาดเท่าไ้ร ผมจำไม่ได้ แล้ว ที่นำไปตัดตามที่ กต. กำหนดให้ติด” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.:2553)

“ผมก็ลองดูซิ คิดว่าค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าไปสเตอร์ ค่าแผ่นพับ อะไรนี่ ประมาณ 10.000 กว่าบาท พอไหวไหม แต่ปกติมันไม่ไหว ไม่พอ งบประมาณของผม พอไปหาเลี้ยงเข้า มันไม่พอ มันไปเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่น” (วีรพล ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7ต.ค.:2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวหน้า พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา คือถ้าทำงานให้กับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมมาก ก็เสนอแนะความคิดเห็นได้มาก และทำได้อย่างกว้างขวาง ส่วนถ้าทำงานกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมน้อยกว่า ก็ควรใช้ยุทธวิธีอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ ก็ผมคิดว่าวิธีการหาเสียงของผม ก็ที่แนะนำท่าน จรัส ไป ก็คือการเข้าไปใกล้ชิดชุมชน เข้าไปให้ใกล้ชิดกับประชาชน แล้วก็สื่อสารถึงหน้าที่ของ สว. แล้วก็ความตั้งใจของท่าน แล้วเจตนารมณ์ แล้วก็วิสัยทัศน์ของท่าน เป็นวิธีการหาเสียงที่สำคัญที่สุด ให้ถือเป็นการเหมือนพูดคุยกับคน ให้รับทราบปากต่อปากนะครับ เหมือน Two way Communication คิดว่าวิธีการนี้ดี” (ธีรรัตน์ จึงยิ่งเรืองรุ่ง, 7ต.ค.:2553)

“ วิธีการหาเสียงของอาจารย์วินัย ก็คือการแนะนำตัว ที่ ๆ แต่ละอำเภอเขาจะจัดเวทีแนะนำตัว นั่นแหละ ที่ทำพวกคนที่ใช้ความรู้จักเรามาก่อนแล้วนี่ มาฟังแล้ว เขา ก็พูดว่า “คนนี่ดูดีนะ พูดอะไรน่าฟัง พูดหลายครั้งนะค่ะ ไปตามอำเภอต่าง ๆ (ศุคติ มีศรี, 7ต.ค.:2553)

“ผู้สมัครไม่สามารถหาเสียงได้” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค. :2553)

“มีค่ะ มีทาง กกด. เป็นผู้จัดให้ จำไม่ได้แล้วว่าจัดให้กี่ครั้ง” (สุนันท์ จำญพนิชกุล, 16 ต.ค.:2554)

1.1.4 รถโฆษณาหรือรถแห่ คือการใช้เครื่องขยายเสียงพูดปราศรัยตามถนน ตลาด วัด โรงเรียน นั่งในรถยนต์ขึ้นข้างรถยนต์ หรือขบวนรถยนต์แห่แล้วโฆษณาด้วยเครื่องขยายเสียง การใช้รถยนต์เป็นพาหนะในการหาเสียงเลือกตั้ง ขณะที่รถยนต์จอดอยู่ผู้โฆษณาหาเสียงอยู่บนรถหรือข้างรถ ซึ่งไม่ดัดแปลงเป็นเวที โดยพูดปราศรัยผ่านเครื่องขยายเสียงได้

กลยุทธ์ในด้านนี้ของผู้สมัคร สว. แต่ละคนมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ผู้สมัครที่มีความพร้อมมาก จะใช้รถแห่หรือรถโฆษณาจำนวนมาก และนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อจูงใจประชาชนได้มาก ส่วนผู้สมัครที่มีงบประมาณหาเสียงจำกัดหรือกลัวจะผิดกฎหมายจะใช้รถแห่หรือรถโฆษณาจำนวนน้อย จึงทำให้มีความพร้อมที่มีมากและแตกต่างจากผู้สมัครคนอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ใช้รถแห่หรือรถโหมฆรา จำนวน 5 คัน แบ่งเป็น 5 โชนๆ ละคัน ข้อความในป้ายติดรถแห่ ก็มีเบอร์ มีรูปผู้สมัคร สว. ข้อความเชิญชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สว. ตามวันเวลาเลือกตั้ง สว. ข้อความในป้ายรถแห่ ก็เปลี่ยนไป 2 ระยะ ” (จรัล จึ้งยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.:2553)

“ มีรถแห่หาเสียง 1 คัน เดินทางไปไม่ทั่วถึงเขตจังหวัดสระบุรี ข้อความเนื้อหาที่เขียนที่ป้าย ก็มีข้อความ เบอร์ผู้สมัคร สว. วันเวลาไปเลือกตั้ง สว. วันที่ 2 มีนาคม 2551 ไม่มีคำสโลแกน และมีรูปนายวินัย มีศรี” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ มันไปเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่น หาเพื่อนที่เป็นกำนัน เพราะมันเป็นรุ่นน้อง ส่วนใหญ่ อายุ 60-70 ปี พวกนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน” (วีรพล ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค.: 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวคะแนน พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา คือถ้าทำงานให้กับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมมาก ก็เสนอแนะความคิดเห็นได้มาก และทำได้อย่างกว้างขวาง ส่วนถ้าทำงานกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมน้อยกว่า ก็ควรใช้ยุทธวิธีอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ส่วนเรื่องรถหาเสียงนี้ ผมก็อำเภอละคั่นนะครับ ผมไม่แน่ใจเหมือนกัน คงไม่ใช่แน่ครับ คงเป็นโชน หินกอง หนองแค วิหารแดงใช้คันเดียว มวกเหล็ก แก่งคอย พระพุทธบาทอะไร ผมจำไม่ได้แน่ครับ มั่นนานแล้วครับ” (ธีรรัตน์ จึ้งยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“อาจารย์วินัย ท่านก็มีรถแห่หรือรถโหมฆราคันหนึ่ง แต่วิ่งไปไม่ทั่วทุกเขตค่ะ” (ศุศดี มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ผู้สมัครไม่สามารถหาเสียงได้” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค.: 2553)

“มีค่ะ มีใช้การโหมฆา” (สุนันท์ จำรูญพานิชกุล, 16 ส.ค.: 2554)

1.1.5 ความรู้ทางการเมืองการปกครองและกฎหมาย คือให้ความรู้ทางการเมืองและกฎหมายแก่ประชาชน คือการจัดอบรมแก่ประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ

กลยุทธ์ในด้านนี้ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาแต่ละคน ไม่มีความแตกต่างกัน ถึงแม้ผู้สมัครที่มีความพร้อมมาก ก็จะไม่ใช้สำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนเลย ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ไม่ได้จัดทำทำให้ความรู้ทางการเมืองและกฎหมายแก่ประชาชน” (จรัล จึ้งยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ไม่ได้จัดทำทำให้ความรู้ทางการเมืองและกฎหมายแก่ประชาชนครับ” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ผมก็ไม่ได้จัดทำทำให้ความรู้ทางการเมืองและกฎหมายแก่ประชาชน เพราะเห็นว่ามันใช้หน้าที่ครับ” (วิรพน ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค. : 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวหน้า พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา คือถึงแม้ถ้าทำงานให้กับผู้สมัครที่มีความพร้อมมาก ก็ไม่ได้ใช้กลยุทธ์ในการหาเสียงแบบการให้ความรู้ทางการเมืองและกฎหมายแก่ประชาชน ส่วนถ้าทำงานกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่มีความพร้อมน้อยกว่า ก็ไม่ได้ใช้กลยุทธ์ด้านนี้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ทางเราก็ไม่ได้จัดทำแผนการให้ความรู้ทางการเมืองและกฎหมายแก่ประชาชนครับ” (ธีรรัตน์ จิยังเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ท่านวินัยก็ไม่ได้จัดทำแผนการให้ความรู้ทางการเมืองและกฎหมายแก่ประชาชนเลย เนื่องจากมันต้องมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ค่ะ ” (สุคติ มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ผู้สมัคร สว. ไม่สามารถหาเสียงได้” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค. : 2553)

“ใช้หน้าที่เรา มีการประชุมกัน ชี้แจงแก่ผู้สมัครไปที่เท่านั้นเอง ก็สู่ประชาชน ก็มีคนกกต. ท้องถิ่น เขาก็ทำกันไป ” (สุนันท์ จำรูญพานิชกุล, 16 ต.ค.: 2554)

1.2 กลยุทธ์ที่ไม่เป็นทางการ หมายถึงกลยุทธ์หรือวิธีการการรณรงค์หาเสียงที่ผิดกฎหมาย เป็นการรณรงค์หาเสียงที่ดำเนินการฝ่าฝืนกฎหมาย ได้แก่ การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ และการให้คำมั่นสัญญาต่อสาธารณะ การใช้อำนาจ/อิทธิพลข่มขู่ บังคับ ได้แก่

1.2.1 การจ่ายเงินซื้อเสียงโดยตรงและโดยอ้อม

1.2.2 การบริจาคเงินสมาคมการกุศล จัด/ร่วมงานเลี้ยงการกุศล4 เครื่องาติ พี นื่อง

1.2.3 ระบบหวัคะแนนและผู้มีอิทธิพล

1.2.4 ซื้อหน่วยเลือกตั้ง/เวียนเทียน

1.2.5 สนับสนุนการเมืองทุกระดับ

1.2.6 ให้ข้อมูลเชิงลบแก่คู่แข่งและทำลายป้าย

1.2.1 การซื้อเสียงโดยตรงและโดยอ้อม คือการซื้อเสียงโดยตรง จ่ายให้กับเจ้าตัวผู้มีสิทธิส่วนใหญ่จะรีบบัตรประชาชนมาเก็บไว้ เพื่อไม่ให้ขายซ้ำกับพรรคอื่น แล้วค่อยคืนให้วันเลือกตั้ง ใกล้เคียง ๆ คุหา การซื้อเสียงโดยอ้อม คือการซื้อหัวหน้าที่คุมเสียงได้, ซื้อของให้ส่วนรวม ระดับชุมชนสัญญาว่าถ้าได้รับเลือกตั้งจะมาพัฒนา รับปากเจ้าอาวาสจะมาทอดกฐิน ฯลฯ การซื้อเสียงไม่ให้เลือก ทำเมื่อประเมินคะแนนเสียงใกล้เคียงที่สุดท้ายแล้วมีความรู้สึกซื้อไม่ให้เลือกฝ่ายตรงกันข้ามกับตน การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่ไม่เป็นทางการ คือการใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์หาเสียงโดยตรง แต่เป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้ผู้สมัคร

รับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง ที่สำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมสังคม เช่น การใช้จ่ายในงานสังคม การสนับสนุนการแข่งขันกีฬาในชุมชน เงินบริจาคการกุศล เป็นต้น รวมไปถึงเงินที่ใช้จ่ายในการซื้อหลักทรัพย์ด้วย

กลยุทธ์ในด้านนี้ พบว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่ค่อนข้างมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ เห็นว่าขึ้นอยู่กับว่าได้ตำแหน่งแล้ว ว่ามีผลประโยชน์หรือไม่ แต่สมาชิกวุฒิสภาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ จึงคิดว่าคงไม่มีการซื้อเสียง แต่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาคนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมในการรณรงค์เลือกตั้งน้อยกว่า กลับเห็นว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีการซื้อเสียงทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมและเป็นมานาน ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“การซื้อเสียง ผมว่าการซื้อเสียงรุนแรงหรือไม่รุนแรงนี้ ขึ้นอยู่กับว่า เลือกไปแล้ว มีอำนาจรัฐ มีการบริหารจัดการงบประมาณมากเท่าไร อื่น ๆ ก็ต้องถามพวกท่าน แต่ สว. นี้ น้อยมาก ๆ เพราะว่า สว. ไม่มีผลประโยชน์อะไรเลย ไปถอดถอนไปออกกฎหมายนี้ เพราะส่วนใหญ่ผ่านหัวคะแนน คือ สว. ไม่เกี่ยวข้องกับการเงิน คือออกกฎหมาย ถอดถอน แล้วก็กลั่นกรองคัดเลือก” (จรัส จิ๋มยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“มันเป็นธุรกิจไปแล้ว เดียวนี้ลงสมัครท่านผู้ใหญ่มั่นซื้อกันหมด แต่ว่ามันจะกระดืบเท่านั้นเอง แต่ท่านผู้ใหญ่มั่นอาจแค่สองสามระดับเท่านั้น แต่ว่าระดับระหว่างประเทศระดับชาติ บางที่ก็จ่ายกันตามสถานที่ราชการ บ้านท่านผู้ใหญ่มั่น เราทำอะไรไม่ได้เลย จ่ายกันให้เห็น ๆ เลย บางหมู่บ้านเป็นของเราร้อยเปอร์เซ็นต์นี้แล้วนี่ พออีกสักสองสามอาทิตย์ก่อนการเลือกตั้งนี้ เขาบอกว่าขอโทษด้วยนะ รับเงินเขามาแล้ว เลือกไม่ได้แล้วนะ เพราะว่ารับเขามาแล้ว เราก็บอกว่า ก็โอเค” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“การซื้อเสียง ผมว่าไม่ใช่วิธีการเลย เฮ้ยมีเงินไปจัดการในกรรมนี้ให้ถูกหน่อย นั่นหรือวิธีการ คุณก็รู้ดีนะ การเลือกตั้งเทศบาล ท่านผู้ใหญ่มั่น การซื้อเสียงมันมีอยู่ทุกระบบนะ ตั้งแต่การเลือกตั้งท่านผู้ใหญ่มั่น ผมไปพบเพื่อนที่เป็นท่านผู้ใหญ่มั่น เขาบอกว่า ท่านอย่ามาหาเสียงเลย เขาซื้อไปหมดแล้ว ประมาณเป็นคนสระบุรี ประมาณเป็นตัวแทนของพรรค แต่พรรคการเมืองของจอมพล ป. พรรคที่ จอมพล เผ่า ตั้ง พอพรรคการเมืองนั้นเข้ามา ไข่ไม้ 2500 เหรอ นะ เลือกตั้ง 2500 ที่บอกเลือกตั้ง ล้มเหลวละ เพราะซื้อเสียง ๆ กันเยอะ ไข่ไม้ ไม่ใช่ซื้อเสียง เอาเงินทุ่มหมดในกรมทหาร ทหารเปลี่ยน ประเสริฐ ไม่เอา นาย สั่งมา นายสั่ง คือทางจอมพล ป. หรือจอมพล สฤษดิ์ รู้ดีกว่าจอมพล ป. มากกว่า จอมพล ป. การเลือกตั้งที่ไม่สะอาดนะ ไข่ไม้ ก็ ส่งอดิเรกสารมา ประมาณ อดิเรกสาร ก็ ๆ คนที่จะจัดการล้มกระดานได้ ก็คือคนที่กำลังพล ทหารไปทุกอำเภอ ทุกแห่ง ทำทุกวิถีทางที่จะให้การเลือกตั้งให้ ประมาณได้ แม้กระทั่งยกหีบบัตร อันนี้มันก็

ซื้อเสียง มันก็เกี่ยวข้องกัน ก็เอาเงินจ้างให้ทหารไป ผมก็อยู่ในทีมนี้ด้วย ก็ทำตามนาย ทำตามนายสั่ง ประมาณ ก็ชนะประเสริฐ ประมาณก็ขึ้น พอตอนหลังก็มาเรื่อย ๆ ได้เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย ท่านก็ได้มาเรื่อย ๆ จนกระทั่งขึ้นถูกมา ปรพล วิรพล อะไรมานะ แม้กระทั่งลื้อลื้อผู้ใหญ่ฮ้อด อะไรมานะ” (วิรพณ ปุณณณุม พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค. : 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวหน้าคณะ พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาค่อนข้างสอดคล้องกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“การซื้อเสียง ส่วนใหญ่ก็มาจากหัวหน้าคณะ ท่านผู้นำหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ไซ้ไม้ แต่ก็ไม่ได้แนบเสมอไปนะ อาจจะมีคนอื่น ก็ได้ ไซ้ไม้ เขาก็จะมีผู้ให้มาละมั่งเงินทุน บางทีช่วงเช้า ๆ ไม่มานะ ทำไมละ เงินไม่มากไม่เป็น พอช่วงสาย ๆ มาไม่รู้อะไรอะอะเยะ แทบไม่ทันเลย เพราะรอเอาเงินอย่างนี้” (ธีรรัตน์ จิ้งยั้งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค. : 2553)

“การซื้อเสียง ที่รู้ ๆ นะ หน้าทีของ สว. นี้ ไปคุม สส. ด้านคนโกง เป็นคนของประชาชน ผลประโยชน์ของประชาชน แต่โดยมาก ก็ไม่ทำ จะไปตามอำนาจเงิน ก็ใช้ตัวแทนนะซิ ผู้ที่เพื่อนเรา พรรคพวก ใครจ่ายหรือ ก็คนในหมู่บ้าน ก็เป็นที่รู้จักคนใหญ่ ๆ ในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ก็ที่ชาวบ้านรู้จัก ก็เป็นท่านผู้นำหมู่บ้านนะ ก็ผู้ช่วย ที่ ๆ รู้ นะ ก็ยังไม่แน่นอน อะไรมานะ ประมาณนี้ แล้วเมื่อไม่นานมานี้เลือกตั้งผู้ใหญ่ นะ แจกอีกแจกเหล่า แจกน้ำขวดขนาดผู้ใหญ่บ้านบ้าน 500 , 1000 บาท” (สุชาติ มีศรี, 2553: 5 ต.ค.)

“สว. ไม่สามารถหาเสียงได้” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค. : 2553)

“พี่ไม่เคยสนใจเรื่องนี้เลยนะ เราก็อทำตามหน้า เมื่อมีการเลือกตั้ง เราส่งคนไปตรวจสอบไปประชาสัมพันธ์ไม่ให้มีการซื้อเสียง ก็เท่านั้นเอง แล่นี่เอง เรามีหน้าที่เท่านั้นเอง หน้าทีแค่นี้ เอ้า.. ผู้สมัครไปเสนอให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ฟังให้ดี นี่เขาเล่ากัน ตอนนี้พี่ไม่รู้พี่ไม่เคยซื้อเสียง (เขาใช้ระบบยังงี้) พี่ไม่รู้ซิ เขาทำกันอย่างไร ไปถามเขาซิ พี่ไม่เคยซื้อเสียง ไม่มีไม่เคยซื้อเสียง เขาไม่ได้บอกพี่นี่ (ในฐานะที่พี่เป็นประธาน) พี่ก็ไปป้องกันเขา พี่ก็ไปอธิบายเขา ว่าอย่าซื้อเสียง การซื้อเสียงเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ก็เท่านั้นเอง หน้าทีเรา ก็ไปตรวจสอบที่หน่วย แล้วให้หน่วยสืบสวน ไปสืบ แล่นี่เอง ไม่ไปขนาดตัวเอง อะไรมานะ เราทำในกรอบหน้าที่ที่เรามีอยู่ แล่นี่เอง ” (สุนันท์ จำรูญพานิชกุล, 16 ต.ค. : 2554)

1.2.2 การบริจาคเงินและจัดและร่วมงานเลี้ยงการกุศล และ เครือญาติพี่น้อง คือการจัดและร่วมงานการกุศล ทั้งเป็นไปตามขนบธรรมเนียมประเพณี และตามสมัยนิยม โดยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งเปิดเผยและลับ การเป็นเจ้าภาพงานศพ หรือการให้พวงหรีดในงานศพ หรือร่วมงานทำบุญ โดยการบริจาคเงินให้แก่งานศพ หรืองานตามประเพณีไทยอื่น ทั้งในช่วงก่อนและ

หลังมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง เช่น แจกเสื้อ คือผลิตเสื้อออกมาที่มีชื่อผู้สมัคร มีรูปผู้สมัครหรือสัญลักษณ์ที่เป็นของผู้สมัคร แล้วนำไปแจกให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือนักกีฬาต่าง ๆ จัดเลี้ยง คือเลี้ยงวันเกิด เลี้ยงครบรอบโน้น ครบรอบนี้ ก็ถือโอกาสเลี้ยงห้วคะแนนเหมือนกันนะ พาไปเที่ยว บริจาค คือทอดกฐินหรืองานบุญต่าง ๆ จะให้ผู้สมัครเป็นประธานกองกฐินหรือทำบุญด้วยเงินแก่กองกฐิน เครือญาติ พี่น้องลูกหลานเหลนโหลนและตระกูลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งในสายเลือดและต่างสายเลือด

กลยุทธ์ในด้านนี้ พบว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่ค่อนข้างมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ เห็นว่าการบริจาคเงินและจัดและร่วมงานเลี้ยงการกุศล และ เครือญาติพี่น้อง ว่าค่อนข้างจะไม่มี เพราะว่าไม่เหมือนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการหาเสียงตลอดเวลา ขณะที่การหาเสียงของวุฒิสภามีเฉพาะเวลาการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ผู้สมัครคนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมในการรณรงค์หาเสียงน้อยกว่า กลับเห็นว่ามันเป็นข้อห้ามและผิดกฎหมายเลือกตั้ง ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“บริจาคเงินการกุศล จัดเลี้ยงร่วมงานสังสรรค์ต่าง ๆ ตอนสมัย สว. นั้น ไม่มีครับ อย่างที่ท่านบอกนะ ว่ามีเลี้ยงไม๊ มี ๆ ๆ มีครับ อย่าง ๆ หลายทีนะครับ คือ ๆ ที่ผมเรียนว่า ท่าน สว. ท่านไม่ได้ตั้งตัวมาเลย เพราะฉะนั้น ไม่มีการทำเรื่องพวกนี้มาก่อนทำมาด้วยความบริสุทธิ์ ทำมาด้วย เป็นนักธุรกิจสะสมมา ก็ปีมา ทำอย่างก็ทำอย่างนั้น เขาไม่ได้คิดว่าวันหนึ่งจะมาเป็นจะมาทำแบบนี้ ก็เรียกว่าของ สว. นี้ จะไม่มี แต่ ๆ ถ้าถามว่า พวกที่ไปหาเสียงคนอื่น พร้อมที่มีการเลือกตั้ง เขามีการวางแผน ที่จะเลือกเป็น สว. สส. เพราะก่อนเลือกตั้งนี้ จะแจกเสื้อหรืออะไรก็ได้ จัดทำบุญบ้านหาเรื่องไปเรื่อย หาเรื่องไปเรื่อย ซึ่งก็คือเป็นการเรียกห้วคะแนนมาจัดเลี้ยง อันนี้ ๆ คนที่จะตั้งใจเล่นการเมืองแบบต่อเนื่องเขาก็พยายามสร้าง เลี้ยงวันเกิด เลี้ยงครบรอบโน้น ครบรอบนี้ ก็ถือโอกาสเลี้ยงห้วคะแนนเหมือนกันนะ พาไปเที่ยว บริจาคก็เป็นเรื่องปกติส่วนที่มา เขาก็ให้ แต่ถ้าพูดตามวัฒนธรรมไทย ลองไม่บริจาคซิ เอาอย่างนี้นะ กฐิน เวลาเขามาเชิญ สว. ทอดกฐินนะ สว. เขาอยู่ตำแหน่งไหน แล้วกฐินนี้สามพันสี่พัน ลิบกฐิน ก็สามหมื่นสี่หมื่น ผมรู้จักสมัยก่อน สมัยสมชาย โอ้โฮ มีคนมาเชิญท่านเป็นประธานกฐินเยอะมาก ปีหนึ่งเป็นแสน หมื่นเลขอยู่ไม่ไหว ไม่ ๆ ไม่พบก็ไม่ได้ พบไม่รับก็ไม่ได้ รับหมดก็ไม่ได้ ทุกตำบล ทุกอะไรนี้ อย่าง สส. สว. เขาคุมทุกตำบล แล้วที่คิดดู สามสี่ร้อยวัดนี้ เยอะจริง ก็ ๆ ผม ๆ เคยไปหาเขาบอกว่า เขาไปเที่ยวต่างประเทศเลย อยู่ไม่ไหว ๆ แล้วพวกนี้ ถ่มว่า ไม่ให้ได้ไม๊ เพราะว่ากฐินนี้ เป็นกฐินวัด ชาวบ้านทั้งหมดมาร่วมกันทอดกฐิน แล้วเพื่อเขาบอกว่า ท่าน สส. สว. ไปแล้วบอกว่า ไม่สะดวกไม่ร่วม ไม่ให้เงิน ไม่พบบ่าย คือโดยทฤษฎีแล้ว ไม่ควรให้นะ แต่ว่าวัฒนธรรมแล้ว ยาก ๆ แล้วถึงงานวัดนี้ พุดไม่ได้เลย วัดปีหนึ่งมีกฐินปีหนึ่ง แต่ถ้าไม่เหลือบ่าฝ่าแรง ก็ให้

พวกนี้มัน ไม่ได้อะไรเท่าไรหรอกครับ ระบบเครือญาตินี้ จำนวนมันก็ไม่มาก เพราะว่าจะเอาชนะกะกันนี้ มันจะต้องเอา ๆ คะแนนรวมกันทั้งหมดละนะ ระบบเครือญาติมันเป็นระบบของตายอยู่แล้วพวกนี้” (จรัล จิยังเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“การจัดงานหรือร่วมงานการบุญกุศล งานบวช งานแต่ง อันนี้ มันก็เป็นพวกที่ต้องการจะใช้เงิน เขาก็ทำเป็นระยะ ๆ เหมือนกัน แต่ว่า สว. ไม่หนักเท่า สส. สส. นี่มันต้องหาเสียงทั้งปี มันก็ต้องไปช่วยงานศพ ไปช่วยงานวัด อะไรต่อมิอะไร ต่าง ๆ นี่ สว. มันไม่ต้องเกาะพื้นที่ เหมือน สส. เพราะฉะนั้น สว. มันต่างกับ สส. ไม่ต้องเสียเงินกับพวกนี้เยอะ หมายความว่า มันใช้ระบบเดียวกันระหว่าง สว. กับ สส. แต่ สว. เบาหน่อย มันไม่ต้องเกาะพื้นที่เหมือน สส. เพียงแต่ทำให้มีชื่อปรากฏบ้าง ให้เขาประกาศให้มีเสียงออกตามสาย ให้ประชาชนรู้จักชื่อนามสกุลบ้าง ก็แค่นั้นเอง สว. แค่อีสองเดือน ก่อนเลือกตั้ง ไม่ต้องไปทุ่มมาก เหมือนกับ สส. ก็ตามท้องที่ที่เป็นชุมชน รวมทั้งกิจกรรมทั้งหลายที่ชุมชนจัดขึ้น แต่งงานงานบวชอะไรต่าง ๆ นี่ครับ งานศพ งานอะไรต่าง ๆ ของชุมชนที่เขามี รวมทั้งเขาเชิญผมไปร่วม ผมขอไปแจมด้วยอะไรอย่างนี้ ทั้งหมดทั่วทั้งจังหวัด” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ การบริจาคเงินสิ่งของการกุศล พอพูดการบริจาคเงินคุณก็คิดแล้ว เพราะเขาห้ามบริจาคเงิน ใช้เงิน เดียวให้โรงเรียน ไม่ได้ทั้งนั้น ใครใช้เงินไปในทางเพื่อจะโปรโมตตัว ไม่ได้ทั้งนั้น คือผมไม่ได้ทำ ผมก็ยังไม่รู้” คนที่จะจัดการล้มกระดานได้ ก็คือคนที่กำลังพล ทหารไปทุกอำเภอ ทุกแห่ง ทำทุกวิถีทางที่จะให้การเลือกตั้งให้ ประมาณได้ แม้กระทั่งยกหีบบัตร อันนี้ มันก็ซื้อเสียง ซึ่งเป็นเครือญาติ เพื่อนฝูงกัน” (วิรพล ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค.: 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวคะแนน พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาก่อนข้างสอดคล้องกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ การบริจาคเงินสิ่งของ แก่มูลนิธิสมาคม วัด มัสยิด ส่วนใหญ่มันก่อนเลือกตั้ง เขารู้กฎหมาย สมมติว่าก่อนการเลือกตั้ง มันก็วัน ๆ เขารู้ พวกนี้มันต้องมาก่อนแหละ เป็นประเทิงประธานนะ เป็นประธานอะไร ทอดผ้าป่าอะไรนะ เขารู้แล้วอย่างขึ้นเผาศพ ขึ้นไม่ได้ เดียวนี้กฎหมายบังคับ จะให้พวงหรีดให้ไม่ได้ หัวคะแนนเขาจัดการแทน เขาไปแจกเสื้อ แจกเบอร์” “เครือญาติพี่น้อง มันก็มีส่วน สมมติว่าลูกชายเขาไปสมัคร พูดย่าง ๆ จะมีเรื่อง อย่างที่บ้านเรา ลูกชายนายก ๆ สมัครกันนั้น ถามว่าเขามีส่วนไม๊ หรือว่า อบจ. อย่างนี้ เขาไม่มีสิทธิสมัคร ลูกชายเขาสมัคร เขาเป็นอยู่ มีส่วนไม๊ละ เขาช่วยได้ในส่วนบางส่วน คิดว่ามีอำนาจเขามีอยู่แล้ว สส. ตัวเองเป็นไม่ได้ สมัครไม่ได้ ก็เอาเมียสมัคร เห็นไม๊ ก็ตัวเองมีสิทธิอะไร แล้วบ้านเราให้ลูก

สมัคร ให้หลานสมัครแทนไป เพียงแต่เอาชื่อไป แต่ผู้กระทำ คือเขาเอง” (ธีรรัตน์ จักรยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“จัดหรือร่วมงาน ที่เห็น ก็มีพวก อบต. แต่คิดว่ามี ไปจัดงานใหญ่ไปช่วยน้ำดื่ม ก็ไปให้เงินสนับสนุน ให้สิ่งของ มันเป็นที่ ๆ คน ๆ นั้นนะ ระบบนี้มันจะยากมาก นี่ไปช่วยงานศพ มันก็เป็นการเห็นแก่ตัว ของ ๆ ของส่วนตัว เฉพาะจิตตรงนี้ พัฒนาจิตตรงนี้ไม่ได้ ให้เราผลประโยชน์ของตัวเอง แต่ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เขาก็...อ้าแขนรับ แล้วก็ไปบุญคุณกัน งานศพนี้ เอน้ำมา เอน้ำแข็งมา แล้วเมื่อไม่นานมานี้ เลือกตั้งผู้ใหญ่ นะ แจกอีก แจกเหล้า แจกน้ำขวด ขนาดผู้ใหญ่บ้านบ้าน 500 ,1000 บาท” “ที่เห็น ก็มีพวก อบต. แต่คิดว่ามี ไปจัดงานใหญ่ไปช่วยน้ำดื่ม ก็ไปให้เงินสนับสนุน ให้สิ่งของ มันเป็นที่ ๆ คน ๆ นั้นนะ ระบบนี้มันจะยากมาก นี่ไปช่วยงานศพ มันก็เป็นการเห็นแก่ตัว ของ ๆ ของส่วนตัว” (สุคติ มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ผู้สมัคร สว. ไม่สามารถหาเสียงได้ เพราะว่ากฎหมายห้าม (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค. : 2553)

“มีส่วน แต่เป็นน้อย เพราะว่าอยู่ในวงแคบ” พี่ก็ไปป้องกันเขา พี่ก็ไปอธิบายเขา ว่าอย่าบริจจาคเงินสิ่งของในช่วงเวลาหาเสียงเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ก็เท่านี้เอง หน้าที่เรา ก็ไปตรวจสอบที่หน่วย แล้วให้หน่วยสืบสวน ไปสืบ แค่นี้เอง ไม่ไปขนาดตัวเอง อะไร เราทำในกรอบหน้าที่ที่เรามีอยู่ แค่นั้นเอง” (สุนันท์ จำรูญพานิชกุล, 16 ส.ค.: 2554)

1.2.3 ผู้มีอิทธิพลและระบบห้วคะแนน ระบบห้วคะแนน หมายถึง การวางรูปแบบการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยการจัดกระบวนการผู้รับห้วคะแนนเสียงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะช่วยรณรงค์เพื่อให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนับสนุนผู้สมัครรายวิธิต่าง ๆ ตลอดจนวางแผนในขั้นตอนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ห้วคะแนนมักเป็นผู้ที่มีคนรู้จักอย่างกว้างขวางเป็นที่เชื่อถือของชาวบ้าน เมื่อไปแนะนำผู้สมัครคนใดให้ชาวบ้านเลือกชาวบ้าน ก็จะเชื่อและเลือกคนนั้น ห้วคะแนนมีความสำคัญต่อการหาเสียงมาก ผู้มีอิทธิพล หมายถึงผู้มีอำนาจในด้านที่ไม่เป็นทางการและมีความสามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม โดยการโน้มน้าวชักจูง เช่น อำนาจบารมีที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนด้วยพฤติกรรมความเชื่อ หรือบุคลิกภาพทางสังคมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เช่น ความเป็นนักเลง ใจถึง ฟังได้ พูดจริง ทำจริง กล้าใช้ความรุนแรง มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับแนวหน้าในสังคม และมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับกลไกภายนอกสังคม เช่น ข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจ ผู้มีอิทธิพลจะเป็นที่พึ่งของชุมชนได้

กลยุทธ์ในด้านนี้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก เห็นว่าผู้มีอิทธิพลและระบบห้วคะแนนว่าค่อนข้างจะมีสำคัญที่สุดในการเลือกตั้งในทุกระดับ แต่ผู้ให้ข้อมูลบางคน กลับเห็นว่าไม่มีการ

ใช้กลยุทธ์ด้านนี้มาก เพราะเห็นว่าผิดกฎหมายเลือกตั้ง และมีผลส่วนน้อยในการเลือกตั้ง ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ผู้มีอิทธิพล พวกหัวคะแนนนี้สำคัญที่สุด ผมว่าก็คือ ก็เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ระบบหัวคะแนน ระบบเครือข่ายคีย์รับ การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ ก็ถือโอกาสเลี้ยงหัวคะแนนเหมือนกันนะ พาไปเที่ยว พาไปเที่ยวก็ อย่างเทศบาลที่มอยู่ ก็พาไปเที่ยว หัวคะแนนเป็นประจำ แล้วเวลาจัดเลี้ยงนี้ หัวคะแนนมาทั้งนั้น เทศบาลหนองแค สระบุรี ก็เป็นเรื่องปกติ ในอำเภอเมือง อะไรนี่ เขาก็จะต้อง เป็นนักการเมืองนี่ ก็ต้องรักษาพวกนี้ไว้ ถ้าคุณไม่รักษาไว้ละ วันเลือกตั้ง ก็มาใช้เขาทีเดียวนะ ยาก เขาก็ดูแลกันนะ เขารักษาหัวคะแนนพวกนี้ไว้ ไม่ให้ตีจากกันไป เป็นพวกกันไว้” (จรัส จิ้งยี่รุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ผู้มีอิทธิพล หรือหัวคะแนน ผู้มีอิทธิพลนี้ หัวคะแนนนี้ ไม่ใช่ปั๊บปั๊บจะทำได้เลยนะ ครับ คนเหล่านี้ต้องทำอย่างต่อเนื่องยาวนาน นะครับ จะมีอิทธิพลครอบครองสิ่งเหล่านี้ได้นี้ คือ มันจะรู้กันเลยครับ พอเอ่ยชื่อมา มันก็รู้กันเลย พวกหัวคะแนน ตามตำบลหมู่บ้าน สายนี้มันจะรู้กันเลย เพราะฉะนั้น ตรงนี้เขาจะต้องทำกันแบบมืออาชีพ ทำกันยาวนาน จนกระทั่งรู้กันหมดแหละ พอเอ่ยชื่อนี้มา รู้กันหมดเลย ว่าไอ้คนนี้ ได้เลย ถ้าคนนี้ชั่ววูบ คือ ๑ เขาต้องมีความมั่นใจว่าเขาได้เงินนี้ คบกับคนนี้ อิทธิพล ๑ ก็คืออิทธิพลในเรื่องนี้ ผู้มีอิทธิพลทั้งหลายนี้ จิตใจเขาไม่มี คือ เขาต้องการเงินอย่างเดียวเท่านั้น หัวคะแนนระดับหมู่บ้านนะ เพราะฉะนั้น ถ้าคบกับคนนี้ ๑ ไม่ค่อยแน่นอนลงเลย บางทีสัญญาไว้ก่อน แต่พอถึงเวลา ไม่ได้นี่ ไม่คบ เพราะฉะนั้น หัวคะแนนประเภทนี้ นี่ คือระดับล่างนี้ ชั้นที่สี่ ชั้นที่สามนี้ จะคบกับพวกน่าเชื่อถือ เพราะฉะนั้น พวกที่มีอิทธิพลน่าเชื่อถือ ก็คือผู้ที่พูดจากันแล้วนี้ ได้เงินชั่ววูบ สมมติว่า ได้มาแล้ว สองหมื่น ปรากฏว่าสายหนึ่งทับเข้ามาแล้ว ซึ่งใกล้เคียงกันหรือมากกว่ากันนิดหน่อย ก็กลับไปบอกว่าตอนนี้ เขาจ่ายมาแล้วตอนนี้ แล้วกล้าทับไหม คนอย่างนี้ นี่ เขาจะกล้าได้ กล้าเสีย เพราะฉะนั้น เขาก็จะคบกับคนที่เชื่อถือได้เท่านั้น ซึ่งก็มีไม่กี่คนในจังหวัดสระบุรี ก็รู้จัก เอ่ยปั๊บ ก็รู้เลยว่าเป็นใคร มีอิทธิพลสามารถคุมเสียงฐานเสียงล่าง ๆ ๑ ได้ มันไม่ดีมันถ้าออกไป ว่าเป็นใคร” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“มันต้องมีตัวแทนของผู้แทน ๑ ตัวแทนของผู้แทน ๑ ไป หรือตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งไปเอง ไปพบ คีย์ของบ้าน คีย์ของตำบล คีย์แมนของตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านผู้มีอิทธิพล ผู้กว้างขวาง ไอ้พวกนี้ ผู้มีอิทธิพล ก็ อา...มันเยอะ อา..understood ไป ละไว้ในทาง มันเยอะ ไอ้มันจะเจาะใครละ วิธีการมันนะ ในหมู่บ้านนี้ ดานันมีเงิน แต่ไม่มีอิทธิพล ดานะเป็นผู้ใหญ่บ้าน แต่ผู้ใหญ่บ้านบางคน ก็ไม่มีอิทธิพลเวลานี้ เพราะอะไร เพราะผู้ใหญ่บ้าน ก็ซื้อเสียงเข้ามา ไม่ใช่คุณความดี เป็นเสริมสร้างบารมีตัวเอง” (วิรพณ ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค.: 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ผู้สนับสนุน/ทีมงาน/หัวหน้าแผนพบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาก่อนข้างสอดคล้องกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ผู้มีอิทธิพล เขาหนุน เพื่อผลประโยชน์ เขาจะให้นี้เป็น เขาก็หนุนคนนี้ซิ พอเสร็จปีบ มีการรับเหมาก่อสร้าง ก็ซื้อวัสดุร้านนี้ หรือว่าเขาจะเปิดโรงงานอะไรที่เป็นพิษเป็นภัยอย่างนี้ สมมติละ ในชุมชน หรือหมู่บ้าน เขาจะเปิดบ่อน เปิดอะไรอย่างนี้ สมมติถูกไม้ เขาหนุนคนนี้ ได้เป็นเขาก็เปิดได้แล้ว อย่างเราเห็นด้วยไม้ เขาจะเปิดบ่อนไก่ นี่เรื่องจริง ผอ. ผมจะเปิดบ่อนไก่ นี่ ผอ. ว่าดีไม๊ ถ้าเป็นคนทั่วไป จะตอบว่าไง ระดับครูที่สอนนักเรียน ตอบว่าไง สมควรไม๊ จะเปิดบ่อนไก่หน้าโรงเรียน ก็ไม่สมควรนั่นแหละ รู้ไม๊ว่า ผอ. ได้ย้ายโรงเรียน ภายใน 24 ชั่วโมง มันว่าขัดขวางมัน ไม่ให้เปิด เขาโทรแปปเดียว ไปหาคนที่มามีอิทธิพลระดับนักการเมือง ไปหาที่ ผอ. เขต กรังไปที่โรงเรียน ว่า เฮ้ยช่วยหาทางย้ายโรงเรียนมัน มีด้วย มีของสระบุรีนั่นแหละ เกี่ยว จิ เพราะไปขัดขวางผลประโยชน์เขา นักการเมือง หัวหน้าคนนั้น หัวหน้าคน พวกเราไป ขัดขวางเขาละ พูดความจริง พูดทั่วไป เปิดไม่ได้ เปิดทำไมหน้าโรงเรียน เด็กนักเรียนก็เห็น สิ่ง อบายมุขมอมเมาก็ อย่างนี้ สมมติไปพูดพูดความจริง เป็นสิ่งไม่ตาย พูดได้ พูดแล้วตาย พูดแล้ว ตาย เพราะว่าต่อไปเราก็ขัดขวางเขา พูดให้ร้าย เขาก็หาทางกำจัดเราออกก่อน แล้วก็ทำได้ด้วย อย่างนี้แหละผู้มีอิทธิพล เขาก็มี ไม่ใช่ว่าเขาจะเปิด เขามีคนหนุนใช้ไม๊ละ เขาต้องๆ หาหรือมาแล้ว ส่วนใหญ่ ที่นี้นักการเมือง ก็มีรุ่นใหญ่รุ่นเล็ก แกว่า ระดับจังหวัด เขาก็ต้องหนุนรองลงมาอีก เทศบาล อำเภอ จังหวัด เล็กๆ ลงมา อบต. ผู้ใหญ่บ้านกำนัน ก็อย่างนี้ๆ บ้านเรา” (ธีรรัตน์ จึงยิ่ง เรืองรุ่ง, 7 ต.ค. : 2553)

“แต่โดยมาก ก็ไม่ทำ จะไปตามอำนาจเงิน ก็ใช้ตัวแทนนะซิ ผู้ที่ เพื่อนเรา พรรคพวก ใครจ่ายห่อ ก็คนในหมู่บ้าน ก็เป็นที่รู้จักคนใหญ่ๆ ในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ก็ที่ชาวบ้านรู้จัก ก็เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านนะ ก็ผู้ช่วย ที่ๆ รู้นะ ก็ยังไม่แน่นอน อะไรนะ ประมาณนี้ แล้วเมื่อไม่นาน มานี้ เลือกตั้งผู้ใหญ่ นะ แจกอีก แจกเหล้า แจกน้ำขวด ขนาดผู้ใหญ่บ้านบ้าน 500 , 1000 บาท” (ผุศดี มีศรี, 5 ต.ค. : 2553)

“มันเป็นข้อห้ามครับ” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค. : 2553)

“ก็มีส่วนในการลงคะแนนเสียง แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นค่ะ” (สุนันท์ จำริญ พานิชกุล, 16 ส.ค. : 2554)

1.2.4 ชื่อหน่วยเลือกตั้งโดยตรง/เวียนเทียนเทียน ชื่อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

ให้ทุจริต เช่น กาบัตตรลงคะแนนแทนผู้มีสิทธิมักทำกับหน่วยในชนบท เช่น บนดอยห่างไกล มีคนไม่รู้เรื่องสิทธิเลือกตั้ง ชื่อ กกต. ให้ออกไปเหลือง ใบแดง ฝ่ายตรงกันข้าม การเวียนเทียน คือการเดินเวียนรอบลงคะแนนเสียงหลาย ๆ ครั้งเท่าที่ทำได้

กลยุทธ์ในด้านนี้ พบว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา เห็นว่ามีการซื้อหน่วยเลือกตั้งโดยตรง/เวียนเทียนเทียน แต่บางคน กลับเห็นว่าไม่มีและไม่รู้การใช้กลยุทธ์ด้านนี้มาก ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“การเวียนเทียน การเวียนเทียนการซื้อหน่วยเลือกตั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้ว ต้องมีอำนาจรัฐอย่างนั้นทำไม่ได้ การเวียนเทียน ก็คือนาย ก. มาลงแล้ว นาย ข. มาลงอีก สมมติว่า เขาซื้อเสียงคน ๆ ที่เขาซื้อเสียงหรือเวียนเทียนนี้ บางที ผมได้ยินว่า เขายึดบัตรประชาชนมาเลยครับ แล้วบัตรประชาชนนั้น เวลาเขาเอาไป เขาบอกว่าผมนี้ซื้อนาย ก. เพราะในหน่วยเลือกตั้ง เขาไม่รู้จักกัน จ่ายตั้งไปเรียนร้อย อ้อใช่ นาย ก. ที่นาย ข. ก็เขียนหมายเลขบัตรประชาชน พอลงบัตรเสร็จออกมา ก็เอาบัตรนาย ค. มา ผมนาย ก. ผม นาย ค. นี่คือการเวียนเทียน การซื้อหน่วยเลือกตั้งโดยตรง ซื้อหน่วยนี้หนักกว่า แต่พวกนี้ ต้องมีอำนาจรัฐนะครับ ในการที่จะไปจัดการตรงนี้ได้ ไม่ ๆ ไม่มีอำนาจรัฐ ต้องมีอิทธิพลนะ อันนี้หนักกว่าอีก คือเขียนเลขบัตรประชาชนมั่วเลย แล้วก็กา ๆ ๆ เท่ากับจำนวนบัตรที่เขียน ” (จรัล จึ้งยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ทำได้ค่อนข้างน้อยมาก อันนี้ละ ไม่ต้องไปกังวลเลย ทาง สว. เราไม่ได้ไปกังวลเลยในเรื่องนี้ ระบบของเขามีอยู่แล้ว ระบบเวียนเทียนนี้มีหลายรูปแบบ ซึ่งเขาทำกันอยู่ในเขตบ้านเรา ไอ้พวกรวบรวมบัตรประชาชนมากองไว้ที่เดียวก็ตาม ใช้บัตรบางคนไปลงแทนคนอื่นนี่ของบ้านเรามันไม่ต้องไปกังวลถึงสิ่งเหล่านี้ มีเงินเท่านั้นแหละที่จะเอาชนะได้ เพราะฉะนั้นเรื่องเวียนเทียน ไม่มีปัญหา การซื้อหน่วยเลือกตั้ง ไม่มีปัญหาครับ สถานที่ตั้งอะไร ที่พัก ไม่มีปัญหาเขาซื้อได้แล้ว” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“การเวียนเทียน การเวียนเทียนผมก็เวียนแล้ว ก็คือมันทำลักษณะ จะอธิบายยังไง เวียนเทียนชื่อ คุณมานิตย์ เบอ์นั่น หมายเลขนั้น นำบัตรประจำตัวไปเลย คุณไปลงแล้ว ให้ไปญาติหน่อยไปที่อื่น เจ้าหน้าทีเดียวกัน Co กัน มานิตย์ก็จะไปโผล่ที่โน้นอีกแล้ว นะ มานิตย์อยู่โคกกรุง มานิตย์อยู่...วัดชุมแพอีกแล้ว นะ นี่คือนักชกเวียนเทียน นะ ให้มันง่ายกว่านั้น ก็เวียนมันตรงนั้นแหละ คุณมาเข้าเดี๋ยวบ่ามา คนละสองสามรอบ เวียนเทียน คือรอบไข่มุ่ เวียนรอบโบสถ์ สองสามรอบ อะไร ไม่รู้จริงๆ หรือ หรือยังไม่กระจ่าง แต่เดี๋ยวนี้อยากหน่อย เพราะว่าคนมันตื่นตัว มันรู้ แต่ก็ยังมีอยู่ เวียนเทียนนี้ ยังมีอยู่บ้าง ใน ๆ ในเขตที่ยังมีอิทธิพล อิทธิพลมันอยู่ที่ไหน ทำยังก็ได้ กกต. เป็นเหมือนกะ...หุม...พหูสูตร”

การซื้อหน่วยเลือกตั้ง ซื้อหน่วย ก็ยังมีอีกวิธีหนึ่ง คือคุณซื้อหน่วยคุณจะทำอย่างไร คือคุณ ๆ เข้าใจประเจิดประเจ้อไหม คุณซื้อหน่วยคุณเหมาหมด แต่ก่อนก็มียกหีบไปเลย ทั้งบัตรทั้งเปิดไปเลย ไปนั่งเขียนในบ้านตอนเช้าเต็มหีบอีกแล้ว นี่คือลักษณะหนึ่งของการยกหีบ หรือซื้อหน่วยเลือกตั้ง แต่เวลานี้คนมันทำยาก อย่างกรุงเทพฯ ทำยาก เพราะคนมันมาก มาจากที่ต่าง ๆ กัน สามะโนคร้วมา จะทำประเจิดประเจ้อ จะทำยาก ๆ หน่วย ยาก ๆ เพราะมันหลายพ่อหลายแม่ ญไม่ชอบคนนี้ แต่ถ้าอย่างบ้านนอกยกหน่วยยังทำได้อยู่ แล้วยิ่งในหน่วยทหารนี่ มึงไม่ลง สิ่งแล้ว ไม่ลงเลย ก็ดู ๆ เหมือนกัน เพื่อนผม มันตายไปแล้ว มันยังไปซ่อมทหารอยู่ มึงทำไม ไม่ลงให้ประมาณ แล้วเสือกลงให้ประเสริฐ ไปแอบดู มันซ่อมกันอ่วมเลย นี่คือการซื้อหน่วย การเวียนเทียน มันก็ทำลักษณะอย่างนี้แหละ (วีรพล ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค. : 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวหน้า พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาค่อนข้างสอดคล้องกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“ซื้อหน่วยเลือกตั้งโดยตรง หรือเวียนเทียน เดียวนี้ไม่มีหรอก สมมติว่าเขาจะซื้อหน่วยนี้ เขาเริ่มจากการแต่งตั้งกรรมการหน่วยเลือกตั้ง ในหมู่บ้านแล้ว เพราะมันเกิดจากการเสนอชื่อของผู้ใหญ่บ้านกำนันนั่นแหละ เสนอชื่อเป็นกรรมการหน่วยเลือกตั้ง แต่ว่ากรรมการนับคะแนน เขาก็เอาคนของเขาซิ ตั้งแต่เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลความสงบ ถึงเวลาที่ลับอย่างเดียว ถึงเวลานับคะแนน ก็มาตรวจว่าได้ตามเป้าเขาหรือไม่ “ การซื้อหน่วยเลือกตั้ง เท่าที่รู้ ก็คือซื้อคณะกรรมการหน่วยเลือกตั้ง ว่าก็ทำไม่รู้ไม่เห็นในการทุจริตต่าง ๆ และก็เมื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนมาทำการลงคะแนนหลายรอบ เป็นต้น” (ธีรรัตน์ จึงยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค. : 2553)

“มันเป็นข้อห้ามครับ” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค.ช 2553)

“ซื้อหน่วยเลือกตั้งโดยตรงหรือเวียนเทียน พี่ไม่ทราบหรอก พี่ไม่เคยรู้เรื่องการซื้อหน่วยเลือกตั้งหรือเวียนเทียนเลย” (สุนันท์ จำรูญพานิชกุล, 16 ส.ค.: 2554)

1.2.5 การสนับสนุนการเมืองทุกระดับ คือให้ความช่วยเหลือหรือให้เงินสนับสนุนในการรณรงค์หาเสียงหรือค่าใช้จ่ายแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับ คือทั้งการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น

กลยุทธ์ในด้านนี้ พบว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาบางคน เห็นว่ามีการสนับสนุนการเมืองทุกระดับ แต่บางคนกลับเห็นว่าไม่มีการใช้กลยุทธ์ด้านนี้มาก ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“เขาก็ให้หัวหน้าของเขา พรรคไทยรักไทย เขาก็ไม่ได้แสดงอุปสรรค เขาก็ไม่ได้ขวางเรา เขาก็ไม่วางถึงขนาดกลั่นแกล้ง เราไปแสดงตัว แสดงวิสัยทัศน์ต่าง ๆ เราไปคุยแนะนำตัว

ต่าง ๆ ให้กับ สส. ต่าง ๆ เขาก็มีส่วนที่สนใจเรา ในการที่เราจะเป็นตัวแทนของราษฎร นี้” (จรัล จึ้งยิ่งเรื่องรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“มันทำเป็นสายป่านหมดแล้ว เป็นระบบร่างแหเป็นเครือข่าย มันเป็นระบบขายยาบ้า แหรัลถูกโซ่มันเหมือนกันเลย เพราะฉะนั้น มันเป็นธุรกิจไปแล้ว เดียวนี้ลงสมัครกำนันผู้ใหญ่มันซื้อ กันหมด แต่วามันจะกระดืบเท่านั้นเอง” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ทำนองนี้ มันต้องมีตัวแทนของผู้แทน ๆ ตัวแทนของผู้แทน ๆ ไป หรือตัวผู้สมัครรับ เลือกตั้งไปเอง ไปพบ กิจของบ้าน กิจของตำบล กิจแมนของตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านผู้มีอิทธิพล ผู้กว้างขวาง ไอ้พวกนี้” (วีรพล ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค.: 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือ หัวคะแนน พบว่าให้ความเห็นสอดคล้องกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาก่อนข้างสอดคล้องกัน ดังคำ สัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“สนับสนุนการเมืองทุกระดับ มีส่วน เขาสนับสนุนทุกอย่างละมั้ง สรุปแล้วทุกอย่าง นะ สนับสนุนทั้งคน ทั้งอะไรละ ทรัพยากร เพื่อให้ชนะ” (ธีรรัตน์ จึ้งยิ่งเรื่องรุ่ง, 7 ต.ค. : 2553)

“ไม่ค่อยเข้านะ พอเข้าไปก็ผ่านระบบงบประมาณผ่านราชการ อย่างอนุมัติ งบประมาณอะไรต่าง ๆ พัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาที่ผ่านมา ทาง อบต. ผ่านมามาทางจังหวัด ก่อนเข้า ไปนี้ ฉันไม่รู้จะก่อนเข้าไป ในระบบหาเสียงไม่รู้ ไม่ ๆ ๆ รู้ว่าจะสนับสนุนอะไร เพราะว่าไม่เห็น แต่วามันมีงาน สนับสนุนอาหารเครื่องดื่มอย่างนี้ อันนี้ก็ไม่ค่อยจะรู้” (สุคติ มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ผู้สมัคร สว. ไม่สามารถหาเสียงได้ เพราะว่ากฎหมายห้าม” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค.: 2553)

“ไม่ตอบคำถาม ” (สุนันท์ จำริญพานิชกุล, 16 ส.ค.: 2554)

1.2.6 การให้ข้อมูลเชิงลบแก่คู่แข่งและทำลายป้าย คือการให้ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง แก่ผู้สมัครคนอื่น เพื่อทำให้เกิดความเสียหายหมดความน่าเชื่อถือ เพราะว่าปัจจุบันนี้ยังไม่มี ความคิดที่จะแยกแยะว่าข้อมูลเหล่านั้นมีความเป็นมาอย่างไร ซึ่งประชาชนไม่สามารถจะแยกแยะ ได้อย่างแท้จริง ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายทั้งแก่บุคคลนั้น ๆ ตลอดจนประเทศชาติในที่สุด เช่น จดหมายแบบใบปลิวไม่ลงชื่อหรือบัตรสนเท่ ก็จะมีการเขียนข้อความที่ไม่ดีแก่คู่แข่งต่าง ๆ ในทางที่เสียหายจะจริงหรือไม่สำคัญ ขอบผิดถูกผิดเมียหรือมีชู้กัน มีประวัติไม่ดี คือว่าบุคคล นั้นไม่มีศีลธรรมชอบเล่นชู้ทำให้เกิดความเสียหายแก่อาชีพทางการเมือง และการทำลายป้าย แผ่น พับใบปลิว คือมีการฉีกขีดเขียนต่อเติม เอาสีมาทาป้ายในทางที่เสียหาย เป็นต้น

กลยุทธ์ในด้านนี้ พบว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาบางคน เห็นว่าการให้ข้อมูลเชิงลบแก่ คู่แข่งและทำลายป้าย ว่า ไม่มี แต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาจังหวัดมี

การกระทำเช่นนั้น เพราะว่าไม่จำเป็นที่จะกระทำอย่างนั้น ทำการซื้อเสียงแล้ว และเห็นว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ทั้งนี้ทั้งขึ้นอยู่กับผู้กระทำหรือทีมงาน มีความกล้าหรือไม่ ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“การให้ข้อมูลเชิงลบ เวลาแข่งขันกันหรืออย่างนี้ หรือครับ มีครับ สมัยโง่ดีกันก็มี แต่ๆ ตอนที่สมัย สว. จรัล ไม่มีเลยครับ ไม่มีเลยนะ ไม่เคยเจอว่าๆ ผู้แข่งขันนี้ ตอนที่เลือก สว. นี้ ไม่มีเลย ตอนเลือก สส. สจ. ก็เคยมีบ้าง เคยโง่ดีกันบ้าง คนที่ 1,2,3,4,5 เคยมี อะไรก็ว่ากันไป จดหมายแบบใบปลิวไม่ลงชื่อแน่เลย หรือบัตรสนเท่ห์ แต่ สว. ที่เลือกผ่านมา ตอนปี 51 นี้ ผมเชื่อว่า ไม่มี เพราะผู้สมัคร เป็นคน ไม่ใช่พนักงานการเมืองมืออาชีพนะ” (จรัล จึงยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ไม่ต้องเลย ไม่ต้องให้ครับ เพราะการหาเสียงของ สว. ไม่เหมือนกับการหาเสียงของ สส. ครับ สส. ยังมีการโง่ดีกัน สว. ไม่ต้องครับ ไม่ต้องโง่ดี ไม่ต้องไปดีคู่แข่ง ซื้ออย่างเดียวครับ ซื้ออย่างเดียว เพราะฉะนั้น ไม่ต้องไปโง่ดี ไม่ต้องไปอะไร ไม่ต้องไปโทษอะไรอย่างนั้น” (วินัย มีศรี, 5 ต.ค.: 2553)

“ทีมงานคุณกล้าทำไหม เออ..ถามหน่อย คุณกล้าทำไหม ถ้าคุณกล้าทำการหมิ่นประมาทกับสว. ประมาท หมิ่นประมาทสมมติว่าคุณชอบผิดถูกผิดเมียเขา อันนี้เข้าข่ายเป็นอาญาได้ แต่ถ้าเป็นหมิ่นประมาท เขาไม่ยอม เขาฟ้องศาลให้ศาลดำเนินการ ดิดะรางละ ไม่งั้น มึงนี่ โกงเงินหลวง มึงผิดถูกผิดเมียผู้อื่น มึงมีประวัติไม่ดี มึงนะเอาลูกเข้าโรงเรียนดิดะรางบน คุณกล้าทำไหม” (วิรพณ ปุณณภูมิ พ.อ.(พิเศษ), 7 ต.ค. : 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ผู้สนับสนุนหรือทีมงานหรือหัวหน้า พบว่า บางคนให้ความเห็นว่าการให้ข้อมูลเชิงลบแก่คู่แข่งและทำลายป้าย มีเป็นบางส่วน ส่วนบางคนให้ความเห็นว่าไม่มีการให้ข้อมูลเชิงลบแก่คู่แข่งและการทำลายป้ายหรือใส่ร้ายป้ายสีกัน และมันเป็นข้อห้ามผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถหาเสียงได้ และในจังหวัดสระบุรีการแข่งขันในการหาเสียงเลือกตั้งไม่มีความรุนแรง หาเสียงกันตามปกติ ไม่เหมือนกับทางอีสาน) ดังคำสัมภาษณ์ที่ยกมาเสนอ คือ

“การให้ข้อมูลเชิงแก่คู่แข่ง มันก็มีบ้าง เรื่องครอบครัวเขาไม่ดีละ ดีไม่ดี ก็ว่าไม่ดี เรื่องส่วนตัว เขาเป็นคนดีก็ได้ ไม่ดีแล้ว แก่ใจไม่ได้เป็นบางอย่าง ที่บ้านเรา การทำลายป้าย ก็มีบ้างที่บ้านเรานะ เอามิดไปกรีดๆ ทำแว่นตา ใส่หมวก ทำเป็นรูป พ่นสี มีอยู่ มี” (ธีรรัตน์ จึงยิ่งเรืองรุ่ง, 7 ต.ค.: 2553)

“ส่วนใหญ่ไม่มี ส่วนใหญ่มีแต่เจ้านโยบายของตนเอง ว่าเบอร์นั้น ดีไม่ดี ส่วนใหญ่เขาไม่โง่ดีกัน ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ไม่มีการทำลายป้ายหรือโปสเตอร์ เพราะว่าผ่าน ๆ ไป ก็ไม่เห็นป้ายถูกทำลายหรือชำรุดนะ” (สุชาติ มีศรี, 5 ต.ค: 2553)

“มันเป็นข้อห้ามและก็ผู้สมัครไม่สามารถหาเสียงได้” (สมพร หาญกล้า, 7 ต.ค.: 2553)

“การให้ข้อมูลเชิงลบแก่คู่แข่ง อะไรนะ ๆ อะไร พี่ไม่รู้หรอก ก็ไม่มี ๆ ใครใส่ร้าย คือสระบุรี เป็นการเลือกตั้งไม่รุนแรง เถ้านั่นเอง มีการแข่งขันกัน รุนแรง ไปด่ากัน ใส่ร้ายกันนั้น ก็ไม่มี ถ้าไปทางอีสานทางไหนที่มี ที่นี้ไม่รุนแรงหาเสียงกันตามปกติ” (สุนันท์ จำญพนิชกุล, 16 ส.ค.: 2554)

ตอนที่ 2 คือผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสระบุรี ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองและไม่รับรอง ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2551 คือ

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการรวมคะแนนเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาคะแนนที่ผู้สมัคร แต่ละคน

เบอร์	ชื่อ - สกุล	ผลคะแนน
1	นายวินัย มีศรี	7,854 (เจ็ดพันแปดร้อยห้าสิบสี่)
2	นายรัชเดช อติเรกสาร	6,692 (หกพันหกร้อยเก้าสิบสอง)
3	นายทะนงศักดิ์ สมนิยมไทย	2,344 (สองพันสามร้อยสี่สิบสี่)
4	นายจรัส จี๋ย้งเรืองรุ่ง	99,435 (เก้าหมื่นเก้าพันสี่ร้อยสามสิบห้า)
5	นายภิรมย์ สุดสง่า	3,311 (สามพันสามร้อยสิบเอ็ด)
6	นายบุรินทร์ วิจิตรศิริ	17,475 (หนึ่งหมื่นเจ็ดพันสี่ร้อยเจ็ดสิบห้า)
7	นายสมศักดิ์ อัดทะสัมปณณะ	7,884 (เจ็ดพันแปดร้อยแปดสิบสี่)
8	นายสมพร เขาวรินทร์	6,9641 (หกหมื่นเก้าพันหกร้อยสี่สิบเอ็ด)
10	นายไมจิตต์ ยี่เขียน	4,279 (สี่พันสองร้อยเก้า)
11	นายสมพร ไชยฤกษ์	5,178 (ห้าพันหนึ่งร้อยเจ็ดสิบแปด)
12	นางกุสุมาลย์ จี๋ธีรพานิช	7,009 (เจ็ดพันเก้า)
13	นางสมพิศ แบบแผน	20,043 (สองหมื่นสี่สิบสาม)
14	นายสมาน จันทะดี	10153 (หนึ่งหมื่นหนึ่งร้อยห้าสิบสาม)
15	พ.อ.(พิเศษ) วีรพล ปุณณภูมิ	2163 (สองพันหนึ่งร้อยหกสิบสาม)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดสระบุรี 2 มีนาคม พ.ศ. 2551

สรุปกลยุทธ์ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา : กรณีศึกษาจังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2551 ที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาใช้ มีทั้งกลยุทธ์ที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ คือ 1 ป้ายคัทเอ้าท์ 2. ปราศรัย 3. บัตรแนะนำตัว 4. รถแห่หาเสียง 5. แผ่นพับหรือโบว์ชัวร์ 6.

เผยแพร่ความรู้ทางการเมือง 7. การสำรวจปัญหาความต้องการ 8. เดินเคาะประตูบ้าน ที่ไม่เป็นทางการ คือ 1. ซื้อเสียงโดยตรงและทางอ้อม 2. บริจาคเงินการกุศล 3. หัวคะแนน 4. ผู้มีอิทธิพล 5. เครือญาติพี่น้อง 6. จัด/ร่วมงานเลี้ยงการกุศล 7. ซื้อหน่วยเลือกตั้งโดยตรง 8. ให้ข้อมูลเชิงลบแก่คู่แข่ง 9. อื่น ๆ

กลยุทธ์ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ ที่มีผลต่อการชนะการเลือกตั้งหรือได้คะแนนมากกว่า คือกลยุทธ์ที่ไม่เป็นทางการ คือทั้งยุทธวิธีการซื้อเสียงโดยตรงและทางอ้อมโดยผ่านระบบหัวคะแนนและผู้มีอิทธิพล

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าใช้จ่ายแต่ละกลยุทธ์ที่ผู้สมัครมุ่งเน้นในการเสียง 2 มีนาคม 2551

เบอร์	ชื่อ – นามสกุล	โฆษณา	ป้ายและ สิ่งพิมพ์	ค่าแรง	พาหนะ, เดินทาง	คะแนน	ร้อยละ
1	นายวินัย มีศรี	45,000	-	6,000	4,000	7,854	4
4	นาย จรัส จึ้งยิ่งเรืองรุ่ง	85,050	384,549	638,000	408,200	99,435	93
15	พ.อ. (พิเศษ) วีรพน บุญณภูมิ	33,000	-	9,000	12,000	2,165	3
	รวม	163,050	384,549	653,000	424,200	109,454	100

ที่มา : ตารางจัดทำโดยผู้วิจัย นายมานิตย์ ศรีบัณฑิตย์ ตุลาคม, 2554